

Dansk Erhvervs NøgletalsNyt

Voldsomt tilbageslag i dansk økonomi – mere i vente

Af: Cheføkonom Tore Stramer og økonom Kristian Skriver

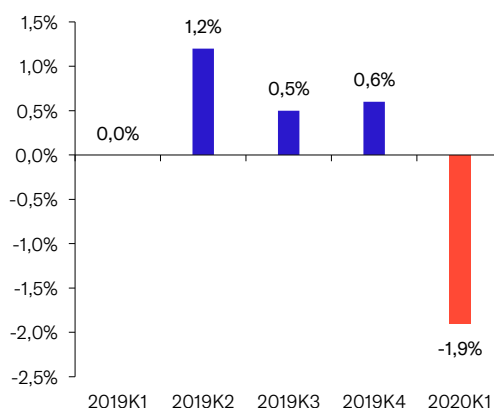
I denne uge har vi fået det første bud på væksten i dansk økonomi i 1. kvartal, hvor virusudbruddet ramte dansk- og international økonomi. Det viser, at dansk økonomi skrumpede med 1,9% i 1. kvartal. Det er den største vækstnedgang registreret siden andet kvartal 2009, hvor der ligeledes var en negativ BNP-vækst på 1,9%. Højdespringeren var 4. kvartal 2008, hvor der var en negativ BNP-vækst på 2,4%. Det skal ses i lyset af, at finanskrisen i 2008-2009 dengang blev regnet som den største økonomiske krise siden den store depression i 1930'erne.

Selvom udviklingen i 1. kvartal er dyster læsning, så venter det helt store tilbageslag desværre først i tallene for andet kvartal. Som tingene ser ud nu, er der udsigt til en negativ BNP-vækst i andet kvartal på i omegnen af 10-15%. Det skyldes, at viruskrisen først ramte dansk økonomi i løbet af marts, hvor BNP-niveauet blevet reduceret med ca. 15%. Dermed tog dansk økonomi hul på andet kvartal med en produktion, der lå historisk underdrejet. En negativ BNP-vækst på 10-15% over ét enkelt kvartal er simpelthen horribelt og uden fortilfælde i dansk økonomisk historie. En så voldsom tilbagegang i den økonomiske aktivitet, viser med al tydelighed at virusudbruddet har ramt dansk økonomi som en hammer. Store dele af økonomien har været lukket ned og såvel investeringerne som forbruget er faldet drastisk.

Selv om vi ser ind i en historisk nedgang i den økonomiske aktivitet, er der dog også grund til forsigtig optimisme. Epidemien ser ud til at være toppet og smittetrykket er aktuelt lavt. Det har muliggjort en gradvis genåbning af samfundet. De foreløbige tal viser, at danskerne så småt er begyndt at skrue op for forbruget igen. Det giver et begrundet håb om, at vi har passeret bunden, og at der nu er behersket fremgang i vente.

Nøgletal	Side
Største vækstnedgang siden finanskrisen – historisk vækstdyk venter i 2. kvartal	2
2020 vil byde på det største fald i eksporten siden anden verdenskrig	3
Erhvervstilliden ligger fastlåst på historisk lavt niveau	4
Vanvittigt jobtab i USA på 20,5 millioner i april	5
36 mio. amerikanere har meldt sig arbejdsløse på to måneder	6
Virksomhedernes salg faldt kun beskedent i marts	7
Lønkompensationsordningen har afværget historisk fyringsbølge	8
Forbrugerpriserne er ikke steget i løbet af det seneste år – kan falde på sigt	9

Realvækst i BNP

Største vækstnedgang siden finanskrisen - historisk vækstdyk venter i 2. kvartal

Danmarks Statistik har fredag offentliggjort den såkaldte BNP-indikator, der giver det første håndfaste bud på BNP-væksten i årets første kvartal. Det er dyster læsning, der viser, at BNP-væksten i første kvartal foreløbigt er opgjort til -1,9%. Det er den største vækstnedgang registreret siden andet kvartal 2009, hvor der ligeledes var en negativ BNP-vækst på 1,9%. Højdespringeren var 4. kvartal 2008, hvor der var en negativ BNP-vækst på 2,4%. Finanskrisen i 2008-2009 blev dengang regnet som den største økonomiske krise siden den store depression i 1930'erne.

Der ses særligt en nedgang i aktiviteten inden for persontransport, hoteller og restauranter, offentlige tjenester, kultur og fritid. Omvendt er der ikke tydelige tegn på en nedgang i de vareproducerende erhverv som landbrug, industri og byggeri.

Historisk vækstnedgang venter i andet kvartal

Selv om fredagens BNP-tal er dyster læsning, så venter det helt store tilbageslag desværre først i tallene for andet kvartal. Som tingene ser ud nu, er der udsigt til en negativ BNP-vækst i andet kvartal på i omegnen af 10-15%. Det skyldes, at viruskrisen først ramte dansk økonomi i løbet af marts, hvor BNP-niveauet blevet reduceret med ca. 15%. Dermed tog dansk økonomi hul på andet kvartal med en produktion, der lå historisk underdrejet. En negativ BNP-vækst på 10-15% over ét enkelt kvartal er simpelthen horribelt og uden fortilfælde i dansk økonomisk historie.

Det meget voldsomme fald i den økonomiske aktivitet, viser med al tydelighed at virusudbruddet har ramt dansk økonomi som en hammer. Store dele af økonomien har været lukket ned og såvel investeringerne som forbruget er faldet drastisk.

Der er grund til behersket optimisme

Selv om vi ser ind i en historisk nedgang i den økonomiske aktivitet, så er der dog også grund til forsigtig optimisme. Epidemien ser ud til at være toppet og smittetrykket er aktuelt lavt. Det har muliggjort en gradvis genåbning af samfundet. De foreløbige tal viser samtidig, at danskerne så småt er begyndt at skrue op for forbruget igen. Det giver et begrundet håb om, at vi har passeret bunden og at der nu er behersket fremgang i vente.

Det betyder også, at de mest optimistiske prognoser for dansk økonomi meget vel kan blive en realitet. Det er ikke urealistisk at vi slipper med en samlet vækstnedgang på 3-6% i år. Til sammenligning var der i 2009, hvor finanskrisen var på sit højeste, en negativ BNP-vækst på 4,9%.

Træg genopretning med risiko for tilbagefald i vente

Selv om der nu er grund til behersket optimisme, så er det værd at slå fast at vi ser ind i en træg og risikofyldt genopretning. Viruskrisen kan have efterladt et varigt dyk i danskernes forbrug. Dertil er udviklingen på vores største eksportmarkeder fortsat meget usikker, og et betydeligt fald i eksporten kan ikke udelukkes.

Skrækscenariet er dog, at smittetrykket igen stiger mærkbart, så det igen bliver nødvendigt at lukke ned for dele af samfundet. Det vil være et meget kedeligt og skadeligt scenarier for dansk økonomi, der vil kunne forlænge krisen betragteligt.

2020 vil byde på det største fald i eksporten siden anden verdenskrig

Danmarks Statistik har mandag offentliggjort tal, der viser, at vareeksporten faldt med 5,1% i marts. Særlig eksporten af færdigvarer er presset og er samlet set faldet med 20% fra januar til marts.

Et fald i eksporten på 5,1% må dog alligevel siges at være relativt beskedent med tanke på at virusudbruddet lammede vores største eksportmarkeder i løbet af marts. Til sammenligning faldt vareeksporten ligeledes med 5,1% fra februar til marts sidste år.

En væsentlig del af forklaringen er formentlig, at en stor del af eksporten er sket på baggrund af, kontrakter og aftaler indgået før viruskrisen ramte. Dertil har store dele af eksportsektoren ikke været ramt af den delvise nedlukning af samfundet. Det gælder bl.a. industrien, der tegner sig for ca. 60% af den samlede danske vareeksport.

Endelig spiller det formentlig også en rolle, at produktionen af medicin og vindmøller udgør ca. 25% af den samlede eksport. Både medicin- og vindmølleindustrien har historisk været mindre følsom over for bratte skift i de økonomiske konjunkturer.

Ser vi videre ind i året, så må vi dog nok berede os på et massivt og historisk fald i eksporten. Den massive nedgang vi i øjeblikket ser i aktiviteten på vores største eksportmarkeder, vil ramme de danske eksportvirksomheder hårdt over de kommende måneder. Som tingene ser ud nu, er der udsigt til en gennemsnitlig BNP-vækst på vores eksportmarkeder på omkring -6% i år. Det er et tilbageslag, der vil normalt vil give anledning til et fald i den danske eksport på 10-15%, svarende til 175 mia. kr. Det vil i så fald være det største fald i eksporten siden anden verdenskrig. Til sammenligning faldt den samlede eksport med 9,2% i 2009, hvor finanskrisen rasede.

Det hører dog også med til historien, at en række andre lande er begyndt at genåbne samfundet. Det gælder bl.a. Tyskland, mens Frankrig, Italien og Spanien også så småt er begyndt at åbne mere op for samfundet. Det vil forhåbentlig bidrage til at stabilisere den europæiske økonomi, og sikre en mere stabil udvikling i industriproduktionen hen imod slutningen af året. Men samlet set vil 2020 byde på historisk og brutalt tilbageslag i eksporten.

Erhvervstilliden ligger fastlåst på historisk lavt niveau - men lille bedring i detailhandlen

Danmarks Statistik har torsdag offentliggjort foreløbige tal for erhvervstillidsindikatoren i maj. Data er indsamlet i de første 2-3 uger af maj og giver dermed et dugfrisk indblik i hvordan den gradvise genåbning af samfundet har påvirket virksomhedernes forventninger.

Torsdagens tal viser desværre ikke nogen nævneværdig bedring i erhvervstilliden. Erhvervstillidsindikatoren er foreløbigt opgjort til 51,3 i maj, hvilket stort set er på niveau med det rekordlave niveau i april på 50,5. Der er altså ikke umiddelbart tegn på, at den gradvise åbning af økonomien har løftet virksomhedernes forventninger.

Historisk fald har bidt sig fast

De seneste måneders fald i erhvervstillidsindikatoren er tilmed langt kraftige end under finanskrisen i 2008-2009. Det betyder, at erhvervstilliden nu ligger fastlåst på det laveste niveau siden statistikkens start i 1990 – altså i 30 år.

Det er ekstremt bekymrende og vidner om at store dele af dansk erhvervsliv fortsat styrtbløder. Udover at virusudbruddet har slået luften ud af vores hjemlige økonomi, så står det også meget slemt til på vores største og vigtigste eksportmarkeder. Og som tingene ser ud nu er der ikke en overskuelig slutdato rundt om hjørnet.

Udsigt til største vækstnedgang siden anden verdenskrig

Normalt fungerer erhvervstillidsindikatoren som en god retningspil for den samlede BNP-vækst. Står torsdagens tal for troende, er der udsigt til en negativ BNP-vækst på omtrent 8%. Det er naturligvis skræmmende læsning. Man skal dog holde sig for øje, at virksomhedernes dystre besvarelser formentlig i høj grad er drevet af den nuværende stemning og usikkerhed. De store fald skal derfor ses i som et udtryk for at fremtidsudsigterne er uhyre usikre i øjeblikket. Men torsdagens tal understreger, at hvis den nuværende situation fortsætter, så kan aktiviteten i dansk økonomi falder meget mærkbart i år.

Lille lys i mørket

Det er derfor også rigtig positivt, at epidemien herhjemme nu ser ud til at være under kontrol. Det har muliggjort en udvidelse af den gradvise og kontrollerede genåbning. Den 17. april blev der således truffet beslutning om, at en række liberale erhverv, herunder frisører, kørelærere, massører mv. kunne åbne op igen. Dertil blev der åbnet op for en del undervisning og børnepasning. Den gradvise åbning er her i midten af maj blevet yderligere udvidet og inkluderer nu også bl.a. storcentre og restauranter.

Det har trods alt løftet stemningen i dele af detailsektoren. Således er konjunkturindikatoren for detailhandlen steget fra -31 i april til -13 i maj. Når det er sagt, så er stemningen fortsat ikke god og det bliver lidt af en gyser at følge udviklingen i danskernes forbrug under genåbningen. Det er ekstremt vigtigt, at danskernes privatforbrug igen kommer op i gear. Privatforbruget udgør ca. 50% af BNP og er den absolut vigtigste vækstmotor i dansk økonomi.

Vanvittigt jobtab i USA på 20,5 millioner i april

Offentliggjorte tal fra fredag i sidste uge viser, at beskæftigelsen uden for landbruget i USA faldt med 20.500.000 personer i april. Det er et ekstremt stort jobtab, der bryder alle grænser for hvad vi troede muligt. Vi har aldrig tidligere i amerikansk historie set et så voldsomt fald i beskæftigelsen på blot én måned.

Jobtabet i april er tilmed så stort, at det har annulleret de seneste 10 års jobvækst i USA. Det er rent ud sagt vanvittigt at være vidne til, at 10 års jobvækst nu er forduftet på blot én måned. Samtidig er ledigheden steget til 14,7%, hvilket er det højeste niveau siden statistikkens start i 1948.

Tallet viser med al tydelighed, at virusudbruddet har ramt den amerikanske økonomi ufatteligt hårdt og sendt millioner af amerikanere ud i arbejdsløshed.

Jobtabet er forhåbentlig midlertidigt

Ser vi fremad, så er der heldigvis et begrundet håb om, at det enorme jobtab er midlertidigt. Mange af amerikanere er sendt hjem på midlertidige ordninger og vil forhåbentlig have et job at komme tilbage til, når virusudbruddet ebber ud. Dertil har USA søsat en række store hjælpepakker, der målrettet søger at holde en hånd under arbejdsmarkedet.

Når der er sagt, så er der desværre en risiko for, at ledigheden bider sig fast på et væsentlig højere niveau end før, viruskrisen ramte. Det vil desværre kunne trække den økonomiske krise i langdrag.

Krise i USA vil ramme dansk økonomi

Vi har selvsagt al mulig grund til at krydse fingre for, at den amerikanske økonomi igen kommer hurtigt til hæfterne efter virusudbruddet. USA er vores største eksportmarked, og sidste år rundede eksporten af varer og tjenester et rekordniveau på knap 155 mia. kr. Det betyder, at op imod 80.000 danske jobs er direkte afhængige af eksporten til USA. En nedgang i USA vil altså ramme dansk økonomi meget hårdt og koster danske arbejdspladser.

36 mio. amerikanere har meldt sig arbejdsløse på to måneder

Offentliggjorte tal torsdag viser, at 2,9 mio. amerikanere søgte om arbejdsløshedsunderstøttelse i sidste uge. Det er selv efter amerikansk målestok en meget voldsom stigning. Men der samtidig tale om den laveste ugentlige stigning siden viruskrisen ramte den amerikanske økonomi i midten af marts. Det er trods alt et lille lyspunkt, der giver et begrundet håb om at fyringsbølgen i USA så småt er ved at aftage i styrke.

Når det er sagt, så er status dog nu, at omkring 36 mio. amerikanere har søgt om arbejdsløshedsunderstøttelse over de seneste otte uger. Det er en stigning af historiske dimensioner, der betyder, at over 20% af arbejdsstyrken i USA har været forbi ledighedskøen de seneste otte uger. Vi skal helt tilbage til depressionen i 1930'erne for at finde et højere ledighedsniveau. Dengang toppede ledigheden i et niveau lige under 25%.

Forestillede man sig, at ledigheden herhjemme steg til 20% så ville omkring 550.000 danskere være ramt af ledighed. Det ville selvsagt være utroligt voldsomt og uden historisk sidestykke. Under finanskrisen toppede ledigheden til sammenligning i et niveau omkring 165.000 personer herhjemme.

En del af jobtabet er midlertidigt...

Der er dog heldigvis et begrundet håb om, at en væsentlig del af det nærmest ubegribelige jobtab i USA er midlertidigt. Jobrapporten fra april viste, at godt 78% af de ledige var registreret som midlertidigt opsagte. Det er den højeste andel, der nogensinde er registreret. Det er positivt, da en stor andel af de ledige dermed har gode muligheder for at vende tilbage til deres gamle job i takt med at samfundet igen gradvist genåbnes. I øjeblikket har omkring 40 ud af USA's 50 stater påbegyndt en hel eller delvis genåbning. Det bliver derfor også uhyre spændende at følge om genåbningen af økonomien vil formå at lave et væsentligt indhug i ledighedskøen over de kommende uger.

... men permanent jobtab blive svært at undgå

Det er unægtelig meget usikkert, hvor hurtigt ledighedskøen igen vil skrumpe i takt med genåbningen af økonomien. Forbruget vil formentlig kun langsomt komme til hæfterne og flere brancher vil fortsat være voldsomt tynget af virusudbruddet. Vi må derfor nok berede os på, at USA meget vel kan stå tilbage med et mere permanent jobtab på omkring 5-10 mio. personer efter viruskrisen. Det vil være en alvorlig streg i regningen og i væsentlig grad øge risikoen for en længerevarende økonomiske nedtur i USA.

Længerevarende krise i USA vil ramme dansk økonomi

USA er vores største eksportmarked, og sidste år rundede eksporten af varer og tjenester et rekordniveau på knap 155 mia. kr. Det betyder, at op imod 80.000 danske jobs er direkte afhængige af eksporten til USA. En længerevarende økonomisk nedtur i USA vil derfor også sidste ende ramme eksporten og koste danske jobs. Hvor stor eksportnedgangen ender med at blive er usikkert, men en samlet nedgang i eksporten til USA i år på 7-10% kan desværre ikke udelukkes.

Virksomhedernes salg faldt kun beskedent i marts

Offentliggjorte tal fra Danmarks Statistik onsdag viser, at firmaernes samlede salg eksklusiv energi faldt 1,6% i marts, svarende til 5,2 mia. kr. Det er et overraskende beskedent fald med tanke på, at viruskrisen ellers ramte dansk økonomi i løbet af marts. Forklaringen er primært, at salget holdes oppe af en fremgang inden for industrien og byggeriet. Det er brancher, der ikke direkte har været berørt af nedlukningen. Dertil skal man være opmærksom på, at en del af leverancerne i marts er sket på baggrund af kontrakter og aftaler indgået før viruskrisen ramte.

Onsdagens tal bekræfter dog også, at mange brancher er meget hårdt ramt af viruskrisen. Hotel og restaurationsbranchens omsætning er samlet set faldet med 53% i marts. Det dækker dog imidlertid over et gennemsnit for hele marts. Ser man alene på udvikling i salget siden nedlukningen d. 11. marts, så er omsætningen flere steder så godt som forsvundet. Der ses ligeledes store fald i salget inden for erhvervsservice, detailsalg og handel med biler. Det betyder desværre også, at salgstallene for marts ikke til fulde viser, hvor massivt salget er faldet som følge af viruskrisen. Det vil desværre blive mere tydeligt når vi får tallene for april.

Der er dog også grund til behersket optimisme. Første fase af den gradvise genåbning blev iværksat den 15. april og videre udvidet d. 11. maj. Det er forventningen, at det vil give anledning til en gradvis bedring i salget. Men der er samtidig udsigt til at genåbningen vil løfte salget i et meget forskelligt tempo på tværs af dansk erhvervsliv. Størstedelen af Dansk Erhvervs medlemsvirksomheder regner med at kunne vende tilbage til et normalsalg 1-6 måneder efter genåbningen af samfundet. Men samtidig forventer 4 ud af 10 virksomheder tidligst en normaliseret omsætning mere end seks måneder efter samfundet er genåbnet.

Lønkompressionsordningen har afværget historisk fyringsbølge

Offentliggjorte tal fra Erhvervsministeriet torsdag viser, at 170.000 lønmodtagere i øjeblikket er sendt hjem på lønkompressionsordningen. Det dækker over at 176.000 jobs, da en del danskere har flere deltidsjob. Det er et overraskende højt antal, der viser, at ordningen i den grad har sin berettigelse. Da lønkompressionsordningen blev introduceret, var forventningen at 70.000 lønmodtagere ville gøre brug af ordningen.

Den overraskende store tilgang til lønkompressionsordningen vidner først og fremmest om, at krisen har ramt dansk erhvervsliv med en enorm styrke. Tallene er samlet set skræmmende læsning. Udover den store stigning i antallet af personer på lønkompressionsordningen, så er ledigheden samtidig steget med godt 48.000 personer. Det betyder, at der i øjeblikket er omtrent 218.000 personer, der enten er blevet afskediget eller hjemsendt på lønkompressionsordningen som følge af viruskrisen. Dertil kommer de personer, der har mistet deres arbejde, men som ikke er berettiget til dagpenge eller kontanthjælp. Det er fx studerende og udenlandske arbejdere, der typisk kan afskediges med kort varsel. Det er et mørketal, der meget vel kan være stort, da andelen af udenlandsk arbejdskraft og ungarbejdere er relativt høj i fx restaurations- og hotelbranchen, der er hårdest ramt af viruskrisen.

Det er ekstremt høje tal, der viser at arbejdsmarkedet er blevet historisk hårdt ramt af viruskrisen. Hvis lønkompressionsordningen ikke havde været en mulighed, så kunne ledigheden herhjemme snildt være steget til et niveau omkring 10-15%. Det ville selvsagt have været utroligt kritisk for dansk økonomi.

Lønkompressionsordningen må da også siges at være en sand genistreg. Først og fremmest muliggøre ordningen, at virksomhederne kan fastholde ansættelsesforholdet til deres medarbejdere. Det er ekstremt vigtigt, da det betyder at virksomhederne har gode muligheder for at starte forretningen op igen i takt med den gradvise genåbning af samfundet. Men nok så vigtig, så sikrer lønkompressionsordningen de berørte lønmodtagere deres vanlige løncheck og dermed købekraft.

Ser vi fremad, så har vi en forhåbning om at flere lønmodtagere igen vil kunne vende tilbage til deres vante job i takt med gradvise genåbning. Men vi må nok desværre også sande, at der er brancher, hvor krisen tegner til at blive meget langvarig. Det gælder blandt andet fly- og rejsebranchen. Det springer således også i øjnene, at hovedstaden er den landsdel der gør mest brug af lønkompressionsordningen. Her er over 12% af de private lønmodtagere sendt hjem på lønkompression. Det skyldes formentlig i høj grad, at Københavns lufthavn er hårdt ramt af viruskrisen. Det er derfor også vigtigt, at man løbende har fokus på at forlænge lønkompressionsordningen selv om vi nu har startet genåbningen af samfundet. Lønkompressionsordningen løber foreløbigt frem til 8. juli.

Forbrugerpriserne er ikke steget i løbet af det seneste år - kan falde på sigt

Danmarks Statistik har mandag offentliggjort tal, der viser, at forbrugerpriserne ikke er steget i løbet af det seneste år. Det er lavere end i marts, hvor inflationen var 0,4%. Det er samtidig anden måned i træk, hvor inflationen dykker. Så sent som i februar var inflationen på 0,8%.

Det er første gang siden 2016, at forbrugerne ikke oplever, at priserne er højere end den samme måned sidste år. Det skyldes i høj grad, at priserne på benzin og diesel er markant lavere end april måned sidste år. På nuværende tidspunkt er priserne for brændstoffer på det laveste siden april 2009, hvor økonomien var ramt af finanskrisen. Det hænger sammen med, at oliepriserne på verdensmarkedet er halveret. Det er et fald som i høj grad kan tilskrives corona-krisen, der har reduceret forbruget af olie på verdensplan markant.

Forbrugerpriserne kan ligefrem falde

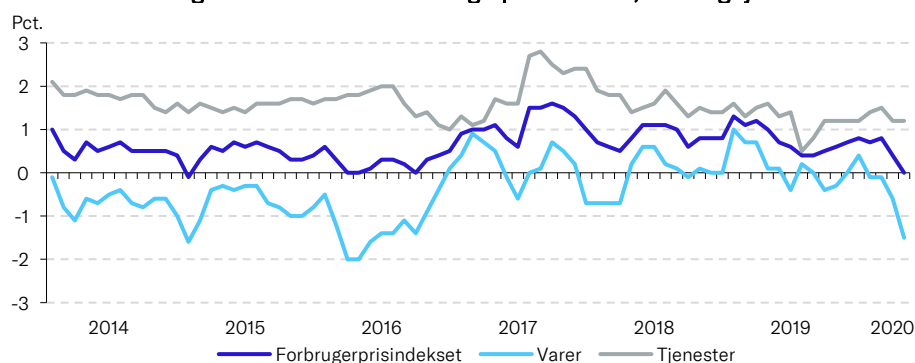
På den korte bane er det ikke urealistisk, at vi kommer til at se måneder, hvor forbrugerpriserne ligefrem falder. Virusudbruddet har sendt verdensøkonomien ud i en dyb økonomisk krise. Senest fredag vurderede Europa-Kommissionen i en ny prognose, at økonomien i euroområdet ville skrumpes med hele 7,4% i år.

En sådan nedgang i økonomien kan lægge en dæmper på inflationen, så inflationen i år kan blive ekstraordinært lav. Det kan ikke afvises, at forbrugerpriserne ligefrem falder i år. Vi skal helt tilbage til 1953 før vi sidst havde et kalenderår med negativ inflation i Danmark. Dengang var inflationen på minus 0,5%. På grund af corona-krisen kan vi meget vel i år ende med den laveste inflation siden 1953, hvor vi sidst havde dalende forbrugerpriser herhjemme.

Forbrugerpriserne er svære at opgøre i april pga. nedlukning

Det er ekstraordinært vanskeligt for Danmarks Statistik at opgøre forbrugerpriserne i april, fordi en række brancher har været lukket. Restauranterne må ikke holde åbent for spisende gæster, men mange restauranter har i stedet udbudt takeaway for at opretholde en del af forretningen. Tilsvarende har forbrugerpriserne været vanskelige at opgøre i april, fordi mange detailbutikker har været lukket ned.

Procentvis ændring over 12 måneder i forbrugerprisindekset, varer og tjenester

Kilde: Danmarks Statistik, Statistikbanken, PRIS111

Kontakt

Henvendelser angående Dansk Erhvervs NøgletalsNyt kan ske til cheføkonom Tore Stramer på tstr@danskerhverv.dk og tlf. 3374 6107 eller økonom Kristian Skriver på kso@danskerhverv.dk og tlf. 3374 6033